

УДК 347.457

Д.О. КУЛИК, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого

КОНСТРУКЦІЯ РОЗРАХУНКОВОГО ЧЕКА: ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Ключові слова: конструкція розрахункового чека

Генезу конструкції розрахункового чека визначають історичні процеси поступового, еволюційного формування його сучасної правової природи як окремої цивілістичної конструкції та засобу розрахунків. Головним його напрямком є історичний аналіз правового регулювання відносин, пов'язаних з виникненням та здійсненням майнових прав, посвідчуваних розрахунковими чеками. Аналіз конкретно-історичного матеріалу по зазначеній тематиці здійснювали такі науковці, як М.М. Агарков, В.М. Гордон, Л.С. Ельяссон, В.О. Белов, Н.Й. Нерсесов, Г.Ф. Шершеневич, В.Л. Яроцький та інші, але вплив історичних аспектів розвитку розрахункового чека та сучасний стан його правового режиму залишилися малодослідженими. Тому розгляд генези конструкції розрахункового чека у межах цієї статті має за мету, по-перше, виявити підстави виникнення, становлення й подальшого розвитку чекових правовідносин з позиції історії й сучасності; по-друге, дозволяє вписати виявлені закономірності генези розрахункового чека в загальну концепцію визначення його правової природи; по-третє, розглянути процес розвитку розрахункового чека з урахуванням історичних обставин, які додатково вплинули на процеси його формування як засобу розрахунків, що підлягає віднесенню до цінних паперів.

Становлення та подальше формування конструкції розрахункового чека як розрахункового засобу обумовлено розвитком тор-

говельних правовідносин – сфери людської діяльності, що є однією з найпоширеніших як у минулому, так і в наш час. Витоки поступового законодавчого конструювання розрахункового чека як розрахункового засобу слід пов'язувати з положеннями Римського приватного права, що започаткували інститут штучної аналогії - юридичної фікції [1, с.350].

Безумовно, основні засади і тенденції розвитку цивільного права, формування яких започатковано у Давньоримський період, були викликані потребами цивільного обороту. Як зазначає Н.Й. Нерсесов, саме вони спричинили спрощення окремих форм правочинів, що стало *de jure* вихідним моментом появи юридичних конструкцій, які можна вважати прототипами окремих сучасних платіжних засобів і цінних паперів [2, с.147].

Так, формування у період з кінця XI - до початку XII ст. основних понять і інститутів Європейського торговельного права є наслідком рецепції положень Римського приватного права. Його джерела містили нормативні положення, що регулювали відносини, підставою виникнення яких є різноманітні договори, зокрема, договори позики, майнового найму, застави, купівлі-продажу тощо. Однак ці норми не були свідомо концептуалізовані, вони були класифіковані, але не співвіднесені одна з одною і не проаналізовані в категоріях загальних принципів [3, с.320].

Характерною рисою розпаду античної торговельної системи й розвитку торговельного права Середньовіччя стала заміна вимоги поставки товару як умови передачі права власності документами символічної поставки. Передача цих документів символізувала передачу права власності на товар (і одночасно ризику його втрати або пошкодження). Подальше вдосконалення таких комерційних документів і їх поширення на сферу розрахункових відносин спричинило появу у кредитно-фінансовій сфері векселів і інших до-

кументів, зміст яких становили грошові зобов'язання. Їхня трансформація у так звані «абстрактні договори», а також розвиток депозитного зберігання коштів у кредитних установах стали de facto «...причиною появи чека – цінного папера, що вирішує проблеми переміщення й зберігання грошей у дзвінкій монеті» [4, с.253].

У XII ст. на території найбільш розвинених європейських країн процеси простого товарообміну, зокрема, оплата натурою поступово ставали винятком. Одержали поширення нові типи торговельних договорів, що передбачали використання кредиту. Сама оплата готівкою в ті часи була свого роду кредитним правочином, адже через відсутність стабільних державних гарантій платіжної здатності грошей в обороті перебувала значна кількість видів монет. Головними формами кредиту були боргові зобов'язання та векселі. Покупець або підписував адресований продавцеві документ, зобов'язуючись сплатити йому певну суму грошей у відповідний момент часу в майбутньому «по пред'явленню» (вексель), або видавав чек на третю особу («А» сплатити «В» з мого рахунку), оплачуваний або на визначену дату, або по пред'явленню. Активне поширення таких форм кредиту наділило їх не лише характером «незалежних зобов'язань» як властивістю грошей, але й іншою рисою грошей, а саме оборотоздатністю [3, с.330].

Викладене дозволяє зробити попередній висновок про те, що поява розрахункового чека у середньовічній Європі пов'язана з розвитком торгівлі й удосконаленням засобів забезпечення сфери розрахунків. Таким чином, незаперечним може вважатись той факт, що батьківщиною конструкції розрахункового чека є Італія. Найбільш давній документ цього роду датується 1276 роком, відповідно до нього пред'явникові документа належало право отримати певну грошову суму [2, с.155; 3, с.558].

В історії виникнення та розвитку констру-

кції розрахункового чека велике значення має поява документів, що з'явилися в Голландії в XVI ст. Вони мали форму квитанції, що видавалася чекодавцем на ім'я третьої особи-платника – з метою посвідчення одержання від нього певної грошової суми. Надалі платник використовував видані йому квитанції як засоби платежу, а пред'явник, у свою чергу, набував право на одержання зазначеної в документі грошової суми від уповноваженої особи. Як остання виступала звичайно відповідна кредитна установа.

Розміщаючи свої кошти за депозитними договорами у ювелірів, клієнти були зацікавлені в одержанні певної грошової суми з переданих на зберігання грошей або інших цінностей, а ювеліри видавали своїм клієнтам прості векселі (promissory notes), які стали прообразом банкнот, що з'явилися пізніше. Але, незалежно від цього, особа, що передала кошти за депозитним договором, могла розпоряджатися ними за допомогою адресованих на її ім'я записок, що йменувалися касовими нотатками (cash notes). Саме ці касові нотатки найбільш подібні до конструкції розрахункового чека у сучасному його розумінні [3, с.330].

Інтенсивний розвиток розрахункових відносин з використанням конструкції розрахункового чека спричиняє збільшення кількості здійснюваних кредитно-розрахункових операцій, що в остаточному підсумку мало наслідком появу чекових книжок [5, с.9].

Поступове формування конструкції розрахункового чека тісно пов'язане з розвитком системи торгового права, в результаті чого відбувалось вдосконалення правових інститутів та конструкцій, забезпечувались розрахунки у торговій сфері. Їх формування у розвинутих країнах середньовічної Європи здійснювалось шляхом систематизації основних актів торгового права з урахуванням практики узагальнення рішень торгових судів, включаючи не лише міські та морські, але й ярмаркові суди. Як джерела французь-

кого торгового права, в яких містяться положення про порядок торговельних розрахунків, пропонується також розглядати середньовічні «Книги звичаїв»: для південної Франції – *Fors general de Veain*, а північної Франції – *Somme rural* [6].

Еволюція конструкцій розрахункових засобів забезпечення кредитно-розрахункових відносин обумовила появу документів «на пред'явника», зміст яких становила формула: «я зобов'язуюсь сплатити такому-то або тому, хто пред'явить мені оформлений мною документ». У даному документі зазначалось ім'я первісного кредитора, але одночасно у ньому містилось нормативне застереження, що виконання може вимагати або даний кредитор, або пред'явник документа. На думку Н.Й. Нерсесова, «...ці середньовічні документи можна назвати несправжніми паперами на пред'явника» [2, с.155]. Іншими словами, факт володіння вважався на той час достатньою підставою для визнання пред'явника законним наступником або спадкоємцем первісного кредитора. Така позиція підтверджується аналізом норм звичаєвого права окремих європейських країн. Так, у джерелах права південної Франції (*Fors general de Veain*) міститься норма приблизно такого змісту: «...якщо хто-небудь подає позов як власник (кредитор) за таким документом, де є пред'явницьке застереження, і інша сторона (боржник) запитує, на підставі якого титулу він володіє документом, то позивач повинен відповісти, що він має титул у самому документі на підставі застереження *qui ab aquesta carta demandera*» [2, с.156]. А в джерелах права північної Франції (*Somme rural*) містяться положення, відповідно до яких власник письмового документа вправі здійснювати будь-які правочини з ним.

Як бачимо, «магія письмової форми» більш ніж «магія жесту» забезпечувала визнання будь-якого пред'явника документа кредитором. Цінні папери на пред'явника в одному з аспектів є різновидом цивільно-

правових конструкцій, застосування яких забезпечує окремий спосіб передачі права вимоги. Цінні папери на пред'явника як засіб передачі відповідних майнових прав завжди були і залишаються правовою конструкцією, що забезпечує їх правову фіксацію (оформлення) й посвідчення. Поступово сформувалось і правило, згідно з яким кредитор не зобов'язаний надавати докази свого володіння, тобто доводити існування *cessio* або повноваження [2, с.157].

В Англії, країні класичного чекового обігу, розрахунковий чек як найпоширеніший засіб безготівкових розрахунків одержав самостійний розвиток, незважаючи на тривале регулювання чекових правовідносин нормами звичаєвого права. Розвиток розрахунково-кредитних відносин із застосуванням конструкції розрахункового чека мав наслідком створення в 1775 р. у Лондоні першої у світі клірингової палати (*clearing house*), мета якої полягала в проведенні операцій із взаємозаліку й ліквідації взаємних заборгованостей. Розвиток так званого «писаного» права мав наслідком прийняття у 1856 р. основного нормативно-правового акта чекового законодавства Великої Британії того часу – Закону про чеки.

Подальше закріплення в англійському законодавстві конструкція розрахункового чека одержала з прийняттям Закону про переказні векселі 1882 р. (*Bill of Exchange Act*). Цей закон належить до правових актів, норми якого регламентують відносини, пов'язані з використанням трьох видів оборотних документів: переказного векселя (*bill of exchange*), чека (*check*) і простого векселя (*promissory note*). Положення даного нормативного акта урівнюють регулювання вексельних правовідносин із чековими, що підтверджує подібність правової природи чека й векселя¹. Так, згідно із статтею 73 Закону

¹ В англо-американському праві відсутнє поняття «цінний папір». Документи, що циркулюють у межах комерційного обороту як субститут грошей або кре-

про переказні векселі 1882 р., чек розглядався в англійському праві як різновид переказного векселя, виставленого на банк, строком «по пред'явленню».

Надалі конструкція розрахункового чека знаходить подальший розвиток у спеціальному акті «Про чеки», прийнятому в Англії в 1957 р. Зазначений документ доповнює низку положень чекового обігу, передбачених Законом про переказні векселі 1882 р. Так, зокрема, норми спеціального акта «Про чеки» регламентують правове положення банків, що оплачують та інкасують чеки.

У торговому праві США, що розвивалося з англійського вексельного законодавства, норми якого були сприйняті Уніфікованим торговим кодексом США 1896 р., конструкція розрахункового чека отримала подальший розвиток.

У цей час регулювання розрахунків із застосуванням розрахункових чеків здійснюється нормативними положеннями розділу 3 «Оборотні документи» Уніфікованого торгового кодексу США (далі – УТК). Поряд із ними в розділі 3 УТК йдеться також про розрахунковий чек, що ототожнюється з переказним векселем, який підлягає оплаті за вимогою й оформлений на банк. Таким чином, в американському праві розрахунковий чек також підкоряється загальним правилам вексельної регламентації з деякими спеціальними приписами. Розділ 3 УТК у сучасній редакції оцінюється в офіційних коментарях як «останній за часом етап прогресивної кодифікації загального права щодо оборотних документів» [7, с.12]. Правила, що діяли раніше, базувалися на паперовій системі платежів, однак бурхливий розвиток розрахунків з використанням інших форм оборотних документів (у США щорічний оборот розраху-

диту, іменуються оборотними грошима (negotiable instruments). Поняття оборотного документа значно вужче поняття цінного папера. До оборотних документів не належать, наприклад, коносаменти і складські свідоцтва. Йдеться про переказний і простий вексель, чек, а також депозитний сертифікат.

нків з використанням розрахункових чеків нині становить більше 60 млрд. доларів) і перехід до їхньої автоматичної обробки вимагали істотних змін законодавства [8, с.27].

Відповідно до іншої точки зору конструкція розрахункового чека одержала самостійний розвиток у результаті поступового формування положень актів окремого чекового законодавства найбільш розвинутих країн Європи. Ця точка зору є більш обґрунтованою, враховуючи подальші історичні факти і виходячи із таких міркувань. У європейських країнах кодифікація норм, що регулюють розрахунково-чекові відносини, почалася в другій половині ХІХ ст. У Франції перший чековий закон був прийнятий у 1865 р., наступний – у 1874 р. Його положення і досі становлять основу чинного законодавства цієї країни. Одночасно із Францією розрахунково-чекові відносини законодавчо унормовуються в Бельгії за законом 1873 р., згодом були видані спеціальні закони про чеки й в інших європейських країнах (Австрія, Німеччина, Польща).

Подальший розвиток чеківих відносин у радянський період історії України цілком залежав від економічної й фінансової політики соціалістичної держави. Згідно з Декретом від 19.04.1918 р. в епоху воєнного комунізму як цінні папери, так і розрахункові чеки в цивільному обороті не використовувались. За Декретом від 14.12.1917 р. «Про націоналізацію банків» всі акціонерні банки СРСР були злиті з Державним банком, а банківська справа оголошена монополією держави [9]. В Інструкції «Про порядок націоналізації приватних банків» від 10.12.1918 р., виданої в розвиток Декрету Ради Народних Комісарів (РНК) РРФСР від 14.12.1917 р., підкреслювалося, що під націоналізацією слід розуміти не лише злиття приватних банків з Державним банком, але й реорганізацію їхньої діяльності на принципово нових засадах, з урахуванням тих завдань, які покладаються на Народний банк РРФСР згідно з

умовами становлення соціалістичного ладу [10]. До основних нормативних актів, що мали першорядне значення для подальшого врегулювання розрахунково-кредитних відносин, слід віднести Декрет РНК РРФСР від 02.05.1918 р. «Про дотримання єдності каси» [11], що окреслював основні напрямки здійснення кредитно-розрахункових операцій. Так, зокрема, його положення визначали порядок здійснення розрахунків, а також умови депозитного зберігання всіх коштів винятково через банківські установи.

Специфікою цивільного законодавства вказаного періоду є існування суміжних із чеком правових конструкцій, які, однак, не характеризуються ознакою оборотоздатності та мають обмежений суб'єктний склад. До них належать чеки Зовнішпосилторгу, призначені для видачі громадянам СРСР, що працювали за кордоном. Грошові кошти у вигляді заробітної плати, зароблені за кордоном, виплачувалися за кордоном частково. Залишок невиплачених коштів переводився на спеціальний рахунок, звідки при поверненні в СРСР їх можна було отримати готівкою, але вже не у вигляді іноземної валюти, а у вигляді спеціальних документів на пред'явника, що одержали назву «чек». Товари за такими чеками можна було придбати тільки в спеціалізованих магазинах валютної торгівлі «Берізка». Передача чеків іншим особам була заборонена. Крім цього, в розглядуваний період використовувалися чеки Державного банку для зовнішньої торгівлі СРСР. Вони призначалися для розрахунку за товари в спеціальних магазинах Торгмортрансу. Надалі чековий обіг регулювався також приписами Основ цивільного законодавства Союзу РСР і союзних республік [12]. В Основах передбачалася можливість правового регулювання відносин у сфері розміщення (видачі) та обігу окремих видів цінних паперів з використанням положень підзаконних нормативних актів. Такий підхід приводив до відомчої сваволі й створював колізії між

положеннями окремих правових актів.

Реформування суспільно-економічного ладу в Україні та обрання нашою країною курсу на побудову ринкової економіки диктує необхідність перегляду цивілістично-доктринальних підходів, що впливають на формування чекового законодавства нашої країни. Прийняття Цивільного кодексу України (2003 р.) відкрило шлях до подальшого розвитку розрахунково-кредитних правовідносин, що вимагає постійного вдосконалення існуючих і запровадження нових правових конструкцій у сфері здійснення розрахунків у національній та іноземній валюті. Національне законодавство окремих країн світу, що беруть активну участь у сфері міжнародної торгівлі і, як наслідок, розрахунків, має значні відмінності з огляду на національну специфіку правової конструкції чека. Національні законодавчі підходи окремих країн не завжди збігаються з положеннями міжнародно-правових актів, прийнятих у межах домовленостей, заснованих на Женевській чековій конвенції. Вступ України у Світову організацію торгівлі (далі – СОТ) і обрання перспективи євроінтеграції викликають необхідність якнайшвидшої уніфікації національного законодавства з метою його приведення у відповідність з європейськими стандартами побудови правових систем країн-учасниць Євросоюзу. Проведений аналіз історії формування й розвитку чека дозволяє зробити низку наступних висновків.

По-перше, слід зазначити, що в процесі розвитку у доктрині цивільного права розрахунковий чек спочатку формується як різновид цінних паперів, поява якого пов'язана з інтенсифікацією торгових відносин, необхідністю їх супроводу надійними засобами здійснення розрахунків, ускладненням правових засобів їхнього регулювання. У зв'язку з цим доцільно виділити ряд етапів у його розвитку.

1-й етап – X-XII ст. Він характеризується появою можливості оформлення письмового

документа, «...що містив у собі доручення контрагенту міняти, що проживає на батьківщині купця, виплатити на пред'явлення паперового листа визначену ним грошову суму». Як бачимо, інтенсивний розвиток торгівлі викликав появу документа, правовий режим якого дав можливість поєднати речові права на документ й зобов'язальні права, що надаються правонабувачу за умови правомірного володіння ним. Це, у свою чергу, дало можливість передачі документа третій особі з метою здійснення посвідченого ним майнового права. З самого початку появи чека у цивільному обороті найбільш розвинених країн світу його генеза тісно пов'язана з розвитком векселя як найбільш спорідненого з ним за правовою природою цінного папера. Спорідненість правової природи та сфери застосування чека і векселя, а також взаємообумовленість виникнення та розвитку чеківих і вексельних відносин у світовому масштабі обумовили єдність первісного нормативно-правового забезпечення порядку їх видачі та обігу. Подальше ускладнення та необхідність вдосконалення кредитно-розрахункових відносин викликало необхідність окремого правового регулювання чеківих і вексельних відносин, ознаменувавши наступний етап розвитку регламентації чеківого обігу.

2-й етап – XII-XIII ст. У цей час відбувається вдосконалення розрахункового чека як засобу забезпечення розрахунків у внутрішньому та зовнішньому торговому обороті найбільш розвинених країн світу. Період характеризується поступовим формуванням на рівні національних правових систем окремих сфер правового регулювання чеківих та вексельних відносин, напрацюванням законодавчих підходів до визначення правового режиму розрахункового чека та усвідомленням його зручності та надійності як засобу здійснення розрахунків. Згодом поступово у світовому масштабі уніфікуються законодавчі підходи до визначення його форми як доку-

мента, формується практика застосування в його тексті обов'язкових відомостей (реквізитів), унормовуються правила його оформлення, удосконалюються його види.

Протягом 3-го етапу – XIV-XXI ст. – здійснюється уніфікація чеківого законодавства тих країн світу, що практикують чеківі розрахунки у внутрішньому та зовнішньому торговому обороті. Ці процеси обумовлені поступовим розширенням торговельних зв'язків, а відтак потребою в розробці нових, сучасних правових механізмів регулювання розрахункових правовідносин у сфері торгівлі на внутрішньому та зовнішньому ринках. Враховуючи зазначене, особливої значущості набуває вдосконалення правового регулювання відносин, пов'язаних з використанням розрахункового чека як цінного папера. Розширення сфери міжнародної торгівлі, виникнення міжнародних торговельних організацій, зокрема СОТ, актуалізує гармонізацію національного законодавства країн-учасниць цієї організації у сфері оформлення, видачі та обігу розрахункових чеків.

Викладене дозволяє зробити висновок, що в європейській цивілістичній доктрині права існують два основних підходи щодо конструкції розрахункового чека. Відповідно до першого, поява розрахункового чека обумовлена інтенсивним розвитком торгівлі при відсутності належних правових засобів її здійснення (недосконалість кредитно-розрахункових відносин, спричинена слабким розвитком кредитно-фінансової системи того періоду). Даний процес мав наслідком появу векселя – боргового документа, що засвідчує обов'язок здійснення платежу векселедавцем третій особі, і розрахункового чека – розрахункового документа, що зобов'язує кредитну установу здійснити його погашення шляхом виплати вказаної у документі грошової суми пред'явникові документа.

Отже, сучасна цивілістика не може перебувати у відриві від загальносвітових тенденцій розвитку та перспективних напрямків

вдосконалення відповідних сфер правового регулювання цивільних відносин. Врахування генези конструкції розрахункового чека і визначення його правової природи у світовому та національному масштабах безпосередньо впливає на вибір вектора формування відповідних положень вітчизняної цивілістичної доктрини у досліджуваній сфері. Аналіз доступних зарубіжних наукових джерел дозволяє виокремити кілька досить суперечливих доктринальних тенденцій визначення правової природи розрахункового чека. На рівні англо-американської системи права ці тенденції полягають у сприйнятті вексельної правової природи чека. У країнах, принципи побудови законодавства яких підпорядковані цій системі права, більшість доктринально-цивілістичних підходів ґрунтуються на розгляді чека як різновиду векселя. У сучасних умовах вказаний підхід не може вважатись переконливим. Більш обґрунтованими є нормативний та доктринальний підходи, характерні для країн континентальної системи права. Аналіз відповідних положень цивільного законодавства країн, які сприйняли й запровадили цю систему як національну, дозволяє дійти висновку щодо виваженості обраних ними напрямків визначення перспектив формування й розвитку національного чекового законодавства кожної з них. Становище невизначеності вітчизняної правової системи у цьому важливому питанні є підґрунтям для здійснення правових досліджень у даній сфері. Виявлення правової природи розрахункового чека і обумовленої нею специфіки чекових відносин визначає перспективи розвитку законодавства України в сфері кредитно-розрахункових правовідносин.

Динаміка розвитку чекових відносин в Україні обумовлює необхідність визначення перспектив та напрямків розвитку вітчизняного чекового законодавства з одночасним удосконаленням наявних правових конструкцій. В умовах недостатньої дослідженості специфіки розрахункового чека його погли-

блений аналіз має за мету поступову трансформацію вітчизняних доктринальних підходів до визначення його правової природи. У ході її визначення слід віддати перевагу загальноновизнаному в світі баченню специфіки розрахункового чека як різновиду цінних паперів, про що переконливо свідчить аналіз його легального поняття та ознак.

ЛІТЕРАТУРА

1. Муромцев С. А. Гражданское право Древнего Рима / С. А. Муромцев. – М. : Статут, 2003.
2. Нерсесов Н. О. Избранные труды по представительству и ценным бумагам в гражданском праве / Н. О. Нерсесов. – М. : Статут, 2000 (Классика российской цивилистики).
3. Западная традиция права: эпоха формирования. [Пер. с англ.]. – 2-е изд. – М. : Изд-во МГУ: Издат. группа ИНФРА-М-НОРМА, 1998.
4. Мурзин Д. В. Ценные бумаги и тенденции развития гражданского права / Д. В. Мурзин // Цивилистические записки : междузовск. сб. науч. трудов. – М. : Статут, 2001.
5. Эльяссон Л. С. Чековое право / Л. С. Эльяссон. – М. : Финансовое изд-во, 1927.
6. Mather L. C. Banker and Customer Relationship and Accounts of Personal Customers. – London, 1966. Ch. IX.
7. Единообразный торговый кодекс США : официальный текст – 1990 / науч. ред. проф. С. Н. Лебедев. – М., 1996.
8. Stavins Joanna. A Comparison of Social Costs and Benefits of Paper Chek Presentment and Elektronic Check Presentmen with Truncation // New England Economic Review. – 1997. – July/August.
9. Декрет СНК РСФСР «О национализации банков» : от 14.12.1917 г. // СУ РСФСР. – 1917. – № 10. – Ст. 150.
10. Постановление Народного банка РСФСР «Об утверждении Инструкции Народного банка РСФСР «О порядке национа-

лизации частных банков» : от 10.12.1918 г. // СУ РСФСР. – 1918. – № 98. – Ст. 997.

11. Декрет СНК РСФСР «О соблюдении единства кассы» : от 02.05.1918 г. // СУ РСФСР. – 1918. – № 35. – Ст. 460.

12. Основы гражданского законодательства СССР и союзных республик : от 31.05.1991 г., № 2211-I // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1991. – № 26. – Ст. 733.

Кулик Д. О. Конструкція розрахункового чека: історія формування та сучасний стан / Д. О. Кулик // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 288–295 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09kdotct.pdf>

Розгляд генези конструкції розрахункового чека виконано з метою, по-перше, виявити підстави виникнення, становлення й подальшого розвитку чекових правовідносин з позиції історії й сучасності; по-друге, вписати виявлені закономірності генези розрахункового чека в загальну концепцію визначення його правової природи; по-третє, розглянути процес розвитку розрахункового чека з урахуванням історичних обставин, які додатково вплинули на процеси його формування як засобу розрахунків, що підлягає віднесенню до цінних паперів.

Кулик Д.О. Конструкция расчетного чека: история формирования и современное состояние

Рассмотрение генезиса конструкции расчетного чека выполнено с целью, во-первых, проявить основания возникновения, становления и дальнейшего развития чековых правоотношений с позиции истории и современности; во-вторых, вписать выявленные закономерности генезиса расчетного чека в общую концепцию определения его правовой природы; в-третьих, рассмотреть процесс развития расчетного чека с учетом исторических обстоятельств, которые дополнительно повлияли на процессы его формирования как средства расчетов, который подлежит отнесению к ценным бумагам.

Kulik D.O. Design of the Settlement Check: a History of Formation and a Modern Condition

Consideration of genesis designs of the settlement check is executed with the purpose, first, to show the bases of occurrence, becoming and the further development check relationship from a position of a history and the modernity; second, to enter the revealed laws of genesis the settlement check in the general concept of definition of its legal nature; thirdly, to consider development of the settlement check in view of historical circumstances which have in addition affected processes of its formation as means of calculations which is subject to reference to securities.

ФОР